

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 566/2024-29

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miroslava Duriša v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa , , zastúpeného advokátom JUDr. Marekom Belkom, Fraňa Kráľa 1504, Čadca, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-22Csp/51/2021 (predtým Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 22Csp/51/2021) takto

r o z h o d o l :

- Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní vedenom pod sp. zn. B1-22Csp/51/2021 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
- Mestskému súdu Bratislava IV **prikazuje**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. B1-22Csp/51/2021 konal bez zbytočných prietahov.
- Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **500 eur**, ktoré mu **je** Mestský súd Bratislava IV **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
- Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.
- Mestský súd Bratislava IV **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **713,96 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

- Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 566/2024-20 z 8. októbra 2024 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľa, ktorou sa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných

prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Mestského súdu Bratislava IV (ďalej len „mestský súd“) v konaní označenom v záhlaví tohto nálezu [konanie pôvodne vedené Okresným súdom Bratislava I (ďalej aj „okresný súd“) pod sp. zn. 22Csp/51/2021]. Sťažovateľ tiež navrhuje, aby ústavný súd prikázal mestskému súdu konať bez zbytočných prieťahov a priznal mu primerané finančné zadost'učinenie v sume 5 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh a ostatného spisového materiálu vyplýva, že sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu je stranou sporu o zaplatenie 738 eur s príslušenstvom, ktorý sa začal podaním žaloby 10. mája 2021 na okresnom súde (príslušnom na konanie do 31. mája 2023, pozn.) a dosiaľ nie je právoplatne skončený. Opíšu chronologický priebeh napadnutého konania, sťažovateľ uvádza, že pred iniciovaním súdneho sporu sa od žalovanej,

, domáhal zaplatenia neoprávnene prijatých finančných prostriedkov na základe výzvy z 3. júna 2020 a následne na žalovanú podal aj trestné oznámenie 20. augusta 2020 prokurátorovi Okresnej prokuratúry Čadca. Poukazuje na to, že okresný súd v napadnutom konaní po vykonaní prvotných procesných úkonoch doručovania žaloby a vyjadrení strán sporu (vyjadrenie žalovanej z 26. júna 2021, replika žalobcu z 11. augusta 2021) ostal v jeho veci bezdôvodne nečinný. Sťažovateľ 22. júla 2022 zaslal okresnému súdu písomnú urgenciu a žiadosť o informáciu o stave napadnutého konania. Zdôrazňuje, že vo veci bolo nariadené prvé pojednávanie na 27. máj 2024 (teda po viac ako troch rokoch od podania žaloby, pozn.), ktoré bolo zrušené z dôvodu prekážky na strane zákonného sudcu. Aktuálne je vo veci nariadený termín pojednávania na 25. november 2024. Dňa 31. mája 2024 adresoval sťažnosť na prieťahy v konaní predsedovi súdu podľa § 62 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a sudcoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, ktorá bola vyhodnotená ako dôvodná. Podľa sťažovateľa dĺžka súdneho sporu (nesprávne uvádza 5 rokov) je neprimeraná, neexistuje konkrétna skutočnosť, ktorá by bránila konajúcemu súdu vo veci rozhodnúť a sťažovateľ tak ostáva vo vážnej právnej neistote, lebo pomerne dlhý čas nevedel, čo sa s daným konaním deje a či súd považuje jeho žalobu za dôvodnú, alebo nie.

II.

Argumentácia sťažovateľa

3. Podstatou sťažnostnej argumentácie sťažovateľa je tvrdenie, že počas takmer štyroch rokov okresný súd a neskôr mestský súd v jeho veci vôbec nekonali a nenariadili ani jedno pojednávanie, resp. nariadené pojednávanie (27. mája 2024) bolo zrušené z dôvodov na strane mestského súdu. Dĺžka súdneho sporu je neprimeraná, neexistuje konkrétna skutočnosť, ktorá by bránila konajúcemu súdu vo veci rozhodnúť a sťažovateľ tak ostáva vo vážnej právnej neistote, lebo pomerne dlhý čas nevedel, čo sa s daným konaním deje a či súd považuje jeho žalobu za dôvodnú, alebo nie.

III.

Vyjadrenie mestského súdu

4. Mestský súd k svojmu vyjadreniu sp. zn. 1Sprv/679/2024 z 23. septembra 2024 k obsahu ústavnej sťažnosti, o ktoré ho požiadal ústavný súd v súlade s § 56 ods. 6 vetou za bodkočiarkou

zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), ešte vo fáze predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti pripojil stanovisko zákonného sudcu, s ktorým sa stotožnil.

4.1. Zákonný sudca uviedol, že vec mu bola pridelená na okresnom súde 17. januára 2023 spolu s približne ďalšími 194 spismi, ktoré začal postupne študovať a plánovať termíny pojednávania. Pri plánovaní termínov pojednávania vychádzal z toho, aby reštančné spisy dostali prednosť, súčasne v tom období ešte priebežne do 31. mája 2023 vybavoval aj pohotovostnú agendu Pu a vykonával s tým súvisiace výsluchy (v 7., 8., 13. a 14. týždni roka 2023). Zákonný sudca vec naštudoval a 2. februára 2023 zadal spisovej kancelárii úpravu (č. l. 112), aby predvolala strany sporu na termín pojednávania 5. jún 2023 o 8.15 h. Keďže sa začal blížiť deň účinnosti „justičnej reformy“ a neboli známe žiadne detaily, e-mailom zo 6. marca 2023 požiadal spisovú kanceláriu, aby predbežne nariadené termíny len nahrala do registra, ale zatiaľ ich nevypravovala, lebo ešte nebol schválený rozvrh práce nového súdu. Dňa 28. apríla 2023 bol vydaný rozvrh práce mestského súdu, v ktorom bolo určené, ktoré dni bude mať sudca určené ako pojednávacie dni. V nadväznosti na to bol sudcovi predložený predmetný spis a 15. mája 2023 bol zadaný pokyn na nariadenie termínu pojednávania a predvolanie strán na 16. október 2023 o 8.30 h. Termín bol zvolený s ohľadom na ostatné veci a potrebu uprednostniť reštančné veci. Pôvodne plánovaný termín 5. jún 2023 nebolo možné vykonať, pretože sudca bol vyzozumený, že spisy sa v druhej polovici mája budú baliť a budú sa fyzicky presúvať z predošlého pracoviska na Záhradníckej 10, Bratislava, na nové pracovisko na Prokofievovej 6-12, Bratislava, pričom pravdepodobne nebudú ešte k dispozícii. Zákonný sudca uviedol, že k 5. júnu 2023 žiadne spisy ešte nemal k dispozícii, t. j. pojednávanie by sa nemohlo vykonať. Následne bol sudca opakovane práceneschopný (od 11. augusta 2023 do 22. decembra 2023, 18. apríla 2024 do 3. júna 2024) vypraveniu predvolania (14. augusta 2023), a teda aj plánovaný termín pojednávania na 27. máj 2024 o 10.30 h musel byť zrušený (úprava na č. l. 113) rovnako ako všetky ostatné pojednávania plánované na toto obdobie. Po návrate z PN (4. júna 2024) obratom 6. júna 2024 zadal spisovej kancelárii pokyn, aby sa všetky zrušené termíny pojednávania presunuli podľa prílohy tohto e-mailu a nový termín pojednávania v danej veci bol určený na 25. november 2024 o 10.30 h.

4.2. Zákonný sudca ďalej uviedol, že vzniknuté prierahy ho mrzia, vo veci sa snažil konať v medziach svojich možností, ktoré od počiatku jeho pôsobenia v justícii boli limitované faktorom množstva a zložitosti vecí v jeho súdnych oddeleniach a realizovaním tzv. justičnej reformy k 1. júnu 2023 a s tým súvisiaceho sťahovania, ako aj tým, že vec mu bola pridelená niekoľko mesiacov pred sťahovaním a nebolo možné ju odpojednávať ešte na predošlom pôsobisku na Okresnom súde Bratislava I, keďže v období od februára do mája 2023 pojednával veci nariadené v roku 2022 a vykonával počas štyroch týždňov zmienenú pohotovostnú agendu Pu (počas nej sa nedalo efektívne využívať pojednávacie dni, keďže výsluchy v tejto agende museli byť vykonávané pre liečebný režim pacientov práve počas pracovného dňa, nie popoludní).

4.3. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie (§ 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde) v písomnom podaní sp. zn. 1SprV/679/2024 z 11. októbra 2024 mestský súd zotrval na predložennom vyjadrení.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou [I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96, a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00] zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitost' veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

8. Ústavný súd dáva do pozornosti, že aplikácia ním posudzovaných kritérií je oveľa jednoduchšia v prípadoch, v ktorých zistil, že súd bol celkovo nečinný a vo veci neuskutočnil žiadne úkony (I. ÚS 135/2023).

9. Z hľadiska povahy veci ústavný súd rezultuje, že napadnuté konanie nie je právne zložitá. Právna ani skutková zložitost' veci nie je indikovaná, keďže v napadnutom konaní sa ešte neuskutočnilo ani prvé pojednávanie. V správaní sťažovateľa neboli zistené žiadne skutočnosti, ktoré by negatívne vplývali na celkovú dĺžku napadnutého konania.

10. Bez potreby podrobných analýz je pre ústavný súd podstatné, že mestský súd ku dňu podania ústavnej sťažnosti, ako aj jej prerokovania v napadnutom konaní nevykonal žiadne súdne pojednávanie. Aktivita vo veci konajúceho súdu sa po doručení žaloby (10. mája 2021) obmedzila na procesné úkony doručovania vzájomných podaní stranám sporu (vyjadrenie žalovanej z 26. júna 2021, replika žalobcu z 11. augusta 2021) podľa § 167 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) a následne nebol vo veci uskutočnený žiadny procesný úkon. Hoci ku dňu rozhodovania o ústavnej sťažnosti sťažovateľa je vidieť snahu mestského súdu vo veci riadne konať (v napadnutom konaní je nariadený termín pojednávania na 25. november 2024), s ohľadom na časovú perspektívu dosiahnutia konečného rozhodnutia spôsobenú vo výraznej miere absolútnou nečinnosťou súdu v trvaní viac ako troch rokov nie je možné doterajšiu dĺžku súdneho sporu (tri roky a 6 mesiacov) z ústavnoprávneho hľadiska akceptovať.

11. V súvislosti s obranou mestského súdu ústavný súd napriek pochopeniu organizačných a personálnych ťažkostí pripomína, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v kontexte ustálenej rozhodovacej praxe Európskeho súdu pre ľudské práva ani

rozhodovacej praxe ústavného súdu v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní. Ústavný súd vníma problém nadmernej zaťažnosti všeobecných súdov, avšak zároveň poukazuje na to, že je úlohou zmluvných štátov nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo na rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (Probstmeier proti Nemecku z 1. 7. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64).

12. V konklúzii uvedeného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné priet'ahy spočívajúce v nečinnosti mestského (a predtým okresného) súdu, ktorými došlo k porušeniu označených práv sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Keďže napadnuté konanie nie je právoplatne skončené, ústavný súd prikázal mestskému súdu konať v ňom bez zbytočných priet'ahov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

V.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

13. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, majúc pritom na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

14. Sťažovateľ si v petite ústavnej sťažnosti uplatnil primerané finančné zadosťučinenie 5 000 eur. Pri ustálení sumy finančného zadosťučinenia priznaného sťažovateľovi ústavný súd prihliadal primárne na celkovú dĺžku napadnutého konania vedeného pred mestským súdom, resp. okresným súdom (od mája 2021) v trvaní viac ako 3 rokov, ako aj na predmet súdneho sporu a hodnotu jeho predmetu (738 eur), mieru právnej neistoty sťažovateľa a skutočnosť, že vo veci zatiaľ nebolo uskutočnené ani jedno pojednávanie. Vzhľadom na uvedené považoval za spravodlivé priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie v sume 500 eur (bod 3 výroku tohto nálezu) a vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia ústavnej sťažnosti sťažovateľa nevyhovieť (bod 4 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

15. Ústavný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia 713,96 eur (bod 5 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2024 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 343,25 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 13,73 eur (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov).

16. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je mestský súd povinný uhradiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označeného v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 21. novembra 2024

Miloš Maďar
predseda senátu